

Lördagen den 18 Februari 1871.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades fem protokollsutdrag för den 15 samt protokollen för den 4 och 8 dennes.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 11 och 15 dennes bordlagda Utlåtande N:o 4, i anledning af väckt motion om ändring af 7 kap. 2 § Giftermålsbalken.

Herr Beckman: Lag-Utskottet har motiverat sitt afstyrkande af den ifrågavarande motionen, det vill säga den begärda lagförklaringen, dels med ett redan gifvet afslag å en föregående Riksdags begäran i detta hänseende, dels och förnämligast med åberopande såsom en gifven sak, att den åsigt vore allmänt gällande, att mantalsskrifningen är bestämmande i fråga om, hvarest en person har sitt "bo och rätta hemvist". Äfven en annan ledamot af Lag-Utskottet, utom jag, nemligen Grefve Sparre, har emellertid reserverat sig mot Utskottets motivering, det vill säga han har icke heller kunnat anse såsom alldeles gifvet, att med afseende på förevarande fråga mantalsskrifningsorten är detsamma som hemvistorten. Han har reserverat sig mot denna motivering, derföre att han, såsom det synts mig, i detta hänseende icke kunnat anse något annat bestämmande än lagens uttryckliga ord. För min del anser jag, att i detta fall kyrkoskrifningen framför mantalsskrifningen bör i fråga om lysning vara det, som bestämmer en persons hemvist, och jag vet, att denna åsigt delas af åtskilliga andra, äfvensom att den tillämpas i praktiken.

Om man nu ser på de författningar, som innehålla föreskrifter om lysning, så finner man, att Giftermålsbalken i det ifrågavarande kapitlet säger, att lysning skall ske "i den församling, der bruden tages", och att likaså Kyrkolagen i 15 kap. 18 § stadgar, att presten skall "af predikstolen lysa tre Söndagar å slag i den församling, der bruden tages". Sedermera har Kongl. Maj:t i Förordningen den 21 November 1794 förklarar dessa ord så, att lysningen bör

ske "i den församling, der bruden sitt rätta hemvist har och verkli- gen är boende". Detta har af åtminstone en kyrkolagsförfattare, nemligen Rabenius, blifvit så uppfattadt, som om lysningen borde ske i den församling, der bruden har sitt "ecklesiastika hemvist". Han säger nemligen i sin kyrkolagfarenhet sid. 261: "I den försam- ling, der bruden har sitt *ecklesiastika hemvist*, aflemnadt sitt prest- bevis och nyttjar sina salighetsmedel, det vill säga der hon är kyrko- och skattskrifven, och derifrån hon tages, sker lysningens offentliga afkunnande".

Då nu författningarnes föreskrifter rörande detta ämne äro så sväfvande, så synes det mig ej utan sin vigt, att den häraf upp- kommande ovissheten vid tillämpningen blefve undanröjd genom ett bestämdare stadgande. Det är för presten af största vigt att i dy- lika fall hafva en bestämd regel att följa, då det för honom är före- nadt med ganska stort ansvar, om han lyser på annat ställe, än han rätteligen bort. Förutnämnda Kongl. Förordning af 1794 säger nem- ligen, att "prest, som lyser i annan församling, än der bruden har sitt rätta hemvist och är boende, miste embetet", och samma ansvar stadgar äfven nu gällande kriminallags i Strafflagens 25 kap. 4 § för prest, som viger utan laga lysning.

Men det är icke ens om denna risk för presten, som jag i främ- sta rummet vill erinra, såsom påkallande en bestämdare förklaring af det ifrågavarande lagrummet. Presten har nemligen alltid till- fälle att i tvistiga fall vända sig till domkapitlet, och detta kan då efter bästa förstånd gifva en förklaring för det särskilda fallet, hvad som skall anses såsom brudens rätta hemvist. Att såsom sådant många gånger måste anses en församling, der bruden icke är mantals- skrifven, det torde hvar och en veta, som har någon erfarenhet om hithörande förhållanden. Det är nemligen tydligt, att en person med familj, som har en giftasvuxen dotter, kan utflytta ur den församling, der han varit boende, straxt efter mantalsskrifningens förrättande; han kan då ej blifva mantalsskrifven på det nya stället förrän föl- jande höst, och om han under tiden vill gifta bort sin dotter, hvar skall det då lysas? Utskottet anser, att detta bör ske, der mantals- skrifning sist egt rum — det vill i detta fall säga — på det förra stället, hvarest man dock icke torde kunna säga, att bruden dämera "har sitt rätta hemvist och är boende", aldraminst om, såsom sig bort, kyrkoskrifning genast egt rum i den församling, dit hon för en längre tid sedan inflyttat. För min del tror jag, att i sådan hän- delse lysningen måste afkunnas på det senare stället, så vida bru- den der är kyrkoskrifven, det vill säga så vida flyttningsbevis blif- vit uttaget och af presten i inflyttningsorten antecknad. Under- stundom kan det ock inträffa, att en person bor på två ställen, större delen af året på det ena och mindre delen på det andra, och är både kyrko- och mantalsskrifven på det ställe, der han bor kor- tare tid, men begär lysning under sin vistelse på det andra stället, och likaledes att en person är under hela året boende, der han hvar- ken är mantals- eller skattskrifven, nemligen om han innehar fast egendom eller idkar rörelse inom särskilda mantalsskrifningsdistrik- ter, i hvilket fall han sjelf eger att bestämma, hvarest han vill mantals-

skrifvas. När sådana förhållanden kunna inträffa, synes det mig, som det vore vida bättre, i fall kyrkoskrifningsorten vore uttryckligen bestämd såsom den, der lysningen skall afkunnas. En sådan har, så vidt jag vet, vunnit fullständig tillämpning ifråga om alla församlingar, som icke äro territoriela, ty om bruden i ecklesiastiskt hänseende tillhör en sådan, så plägar der lysas, såsom ständigt sker här i Stockholm i Hofförsamlingen, Tyska och Finska församlingarne o. s. v.

För min del har jag icke yrkat återremiss af betänkandet, derföre att jag befarat att från Lag-Utskottet få en förklaring, som jag ej skulle kunna gilla, och man skulle äfven måhända fortfarande kunna hjälpa sig med den praxis, som förefinnes, om ej äfven derpå låge stor vikt, att kontrahenterna sjelfva, som vilja ingå äktenskap, kunna med säkerhet känna, hvarest lysningen skall ega rum för att vara giltig. Vidare, om någon vill anföra klander mot äktenskap, böra lagens ord icke vara så otydliga, att han kan taga miste om den ort, hvarest klandret bör ske, och till följd häraf gå förlustig möjligheten att anföra jäf mot äktenskapet i rätten tid. Jag tror derföre, att en lagförklaring i ifrågavarande hänseende vore nödig, och ehuru jag icke yrkat återremiss i min reservation, så hemställer jag likväl, huruvida Kammaren ej skulle finna en sådan nödig. Framför allt är jag likväl angelägen derom att, i fall man icke anser en lagförklaring vara af behofvet påkallad, man dock ej måtte gifva något slags sanktion åt Utskottets motiver i den del, som rör frågan om mantals-skrifningen såsom bestämmande lysningsorten. Jag tror ej, att det vore nyttigt, om Riksdagens bifall till betänkandet finge tolkas såsom godkännande äfven af Utskottets motivering i sistnämnda hänseende.

På grund af hvad jag nu anfört får jag yrka återremiss af Lag-Utskottets föredragna utlåtande.

Grefve Wachtmeister, Hans: Det har af den föregående talaren, som jemväl inom Utskottet varit reservant i ämnet, blifvit anmärkt, att såväl allmänna lagens stadgande, att lysning, skall ske i den församling, *der bruden tages*, som äfven den förklaring, som härå blifvit gifven i Kongl. Förordningen den 21 November 1794, att lysning bör ske i den församling, *der bruden har sitt rätta hemvist och är boende*, skulle hafva gifvit anledning till olika tolkning. Jag erkänner gerna, att den ärade talaren vida bättre än jag kan hafva varit i tillfälle att bedöma om så verkligen är förhållandet, men jag är likväl af olika tanke med honom och vill anföra ett skäl, på grund hvaraf det för mig är alldeles klart, att något misstag i detta hänseende icke bör kunna ega rum. Kongl. Förordningen 1794 gifver den förklaring, att allmänna lagens ord "*der bruden tages*", afse den ort, *der bruden har sitt rätta hemvist och är boende*, och detta är, såsom Lag-Utskottets motiver äfven antyda, mantalsskrifningsorten. Detta framgår tydligen af 3 § mantalsskrifnings-förordningen, som säger, att "enhvar skall mantals- och skattskrifvas, der han har eller, i följd af sitt vistande, bör anses hafva sitt bo och hemvist". Om, såsom mig synes, härigenom är alldeles tydligt bestämt, att man bör mantalsskrifvas

talsskrifvas, der man har sitt bo och hemvist, och om enligt uttrycklig föreskrift lysning skall ega rum, der bruden har sitt rätta bo och hemvist, följer väl deraf, att lysning bör ske i den ort, der bruden är mantalsskrifven.

En helt annan sak blir det, om man anser lämpligare, att lysning verkställes på någon annan ort än mantalsskrifningsorten, såsom der bruden är kyrkoskrifven, d. v. s. inlemnad sitt prestbetyg. En sådan mening kan jag likväl icke dela. Jag tror lagens mening vara den, att lysningen bör ske på den ort, der bruden är känd och detta är hon utan tvifvel å mantalsskrifningsorten. Det mindre ofta förekommande fall, att mantals- och kyrkoskrifningsorterna skilja sig från hvarandra, inträffar väl vanligast, då bruden flyttar ut ur en församling och derifrån uttagit sitt prestbetyg, utan att hon hunnit blifva mantalsskrifven å inflyttningsorten. I detta fall synes det likväl lämpligare, att lysningen sker i utflyttningsorten (= mantalsskrifningsorten), der bruden och alla de förhållanden, som röra henne, bättre äro kända, än i inflyttningsorten (= kyrkoskrifningsorten), der bruden blott vistats en högst kort tid.

Skulle jag förorda en lagförklaring, skulle den således gå i den syftning, att derigenom blefve tydligare sagdt, att mantalsskrifningsorten är i detta fall den bestämmande, men såsom jag redan nämnt, anser jag en sådan förklaring obehöflig, hvarföre och då jag å andra sidan finner en förändring af lagen på det sätt, att lysningen skulle ske i kyrkoskrifningsorten, alldeles icke vara lämplig, jag förmin del anhåller om bifall till Lag-Utskottets utlåtande.

Herr Nordström: Det är verkligen öfverraskande att nu få höra, det en lag i ett så viktigt samhällsärende som det förevarande, ehuru den hittills under omkring 140 år blifvit snart sagdt hvarje Söndag tillämpad, nu skall befinnas vara så oklar och tvetydig, att en autentisk förklaring deraf vore af behovet påkallad. I sjelfva lagboken. (Giftermåls-balken 7 Kap. § 2) stadgas, att lysning till äktenskap skall ske "i den församling, der bruden tages", och Kongl. Förordningen den 21 November 1794 ger deröfver, i sammanhang med en annan bestämmelse för annat ändamål, den förklaring, att lysning bör ske i den församling, "*der bruden har sitt rätta hemvist och är boende*". Härmed öfverensstämmer äfven stadgandet i Rättegångsbalken 10 Kap. 1 § om rätter domstol i tvistemål som rörer svarandens person, eller att denne skall i sådana fall instämmas till den domstol, "*derunder han eller hon sitt bo och hemvist hafver*", och att barn, medan de hemma hos föräldrar eller andra laga målsmän äro, lyda under samma rätt som fadren eller målsmannen. Frågan blir då, hvar skall en persons rätta hemvist sökas, eller, med hänsigt till förevarande fråga, hvarest skall *bruden* anses hafva sitt rätta bo och hemvist? Svaret derpå gifver icke vår allmänna civillag, af skäl som här kunna förbigås. Svaret står deremot att finna uti den administrativa förordning, som ordnar de viktiga förrättningar, hvilka kallas *mantalsskrifningar*, och uppställer reglorna, efter hvilka orten bestämmes, der en hvar skall mantalsskrifvas, och som en hvar skall man-

talskrifvas der, hvarest han enligt förordningen bör anses haiva sitt rätta bo och hemvist, så följer ock deraf, att der en person, man eller qvinna, är mantalsskrifven, der har ock han eller hon sitt rätta hemvist. Det är från den församling, der bruden sålunda har sitt hemvist, som hon "tages", och i denna församling skall det för henne till äktenskap lysas. Efter mitt omdöme är således lagen Lärutinnan tydlig och behöfver ej någon förklaring; hvarför jag ock för min del tillstyrker bifall till Utskottets betänkande, som går ut på afslag på motionen.

Herr Hasselrot: Till hvad de båda sista talarne anført ber jag att få lägga några ord.

Motionären har föreslagit, att lysning skulle ske i den församling, der bruden är *kyrkoskrifven*. Derpå kunde Lag-Utskottet så mycket mindre ingå, som Kongl. Maj:t vägrat bifall till det af Rikets Ständer vid 1850—1851 årens riksdag beslutade enahanda författningsförslag, och det på det goda skäl, att husförhörslängderna icke alltid lemna säker upplysning om brudens rätta hemvist och bostad. Återstår således att tillse, huruvida de i 7 Kap. 2 § Giftermåls-balken. begagnade ord, att lysning skall ske i den församling, "*der bruden tages*" bör utbytas mot orden: i den församling, "*der bruden är mantalskrifven*". I detta hänseende förekommer då, att allmänna lagen i 10 Kap. 1 § Rättegångs-balken angående forum domicilii stadgar: "Vill man till annan kära, ehvad det är för gäld, eller i annat tvistemål, som dess person rörer; låte då stämman honom till den rätt, derunder han sitt bo och hemvist hafver". I enlighet härmed är jemväl konkurslagens stadgande om forum, der man skall försättas i konkurs affattadt. Då hemställles, huruvida det kan vara lämpligt att i allmänna lagen införa ett stadgande, som icke öfverensstämmer med de ofvan anförda lagrummen. Lag-Utskottet åtminstone har ansett det vara lämpligt, att lagen stode i full harmoni med sig sjelf på alla dessa ställen; på *lagskipningen* må det sedan bero att förklara, hvar en person har sitt rätta bo och hemvist; och lärer den mening hos domare allmänt sig utbildat, att man anses vara boende, der man är skattskrifven, och någon förklaring af ifrågavarande ord synes mig således icke behöfzig. På dessa och förut anförda skäl anhåller jag om bifall till Lag-Utskottets utlåtande.

Herr Beckman: Jag anhåller att få återtaga mitt yrkande om återremiss, och nöjer mig med att hafva till protokollet uttalat, att ehuru jag anser en lagförklaring behöfzig, jag likväl icke kan för min del instämman i den lagförklaring, som Lag-Utskottet i sin motivering afgifvit.

Öfverläggningen förklarades slutad och utlåtandet bifölls.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets den 15 dennes bordlagda

utlåtande N:o 10, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Första Hufvudtitel.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 15 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 11, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Andra Hufvudtitel; och

N:o 12, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Tredje Hufvudtitel.

Föredrogs Bevillnings-Utskottets den 15 dennes bordlagda betänkande N:o 1, i anledning af väckta motioner om dels ändring i vissa delar, dels allmän revision af Kongl. Förordningen den 20 Juli 1861 angående mantals- och skattskrifningars förrättande.

Herr von Koch: Det är icke min mening att motsätta mig den underdåniga skrifvelsen, enär jag tror ifrågavarande Kongl. Förordning ganska väl kräfva omarbetning; men i anledning af Utskottets motivering af betänkandet, särskildt i den del som afhandlar Grefve Mörners förslag, vill jag taga mig friheten till protokollet förklara, det jag önskar att, vid den revision, som kommer att ega rum, de yttranden, som afgifvos i Första Kammaren under en föregående riksdag, nemligen den 1 April 1868, vid handläggningen af en dylik, eller en i samma syftning som Grefve Mörners afgifven, motion, äfven måtte tagas i betraktande.

Öfverläggningen förklarades slutad och betänkandet bifölls.

Anmälles och bordlades Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:o 8, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afträdande af ett till Warbergs f. d. fästning hörande jordområde;

N:o 9, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om eftergift till Hemmansegaren N. P. Jonssons i Hössjö konkursmassa af bränvinstillverkningskatt; och

N:o 15, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Sjette Hufvudtitel.

Herr vice Talmannen: I ändamål att påskynda ärendenas gång får jag hemställa, att Stats-Utskottets i dag för första gången

bordlagda Utlåtanden måtte sättas främst på föredragningslistan till nästa plenum.

Denna hemställan bifölls.

Herr Geijer, Kristoffer Wilhelm: Jag tager mig härmed friheten att anhålla om ledighet från riksdagsgörömålen under 3 veckor, räknade från den 21 uti innevarande månad.

Härtill lemnade Kammaren sitt bifall.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 12 f. m.

In fidem
O. Brakel.

Tisdagen den 21 Februari 1871.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Justerades tre protokollsutdrag för den 18 och protokollet för den 11 dennes.

Herr Grefven och Talmannen hemställde, huruvida Kammaren, i enlighet med hvad Talmännen vid hållet talmanssammanträde öfverenskommit att hos Kamrarne föreslå, behagade besluta att nästa Lördag den 25 dennes företaga val af tjugufyra valmän jemte sex suppleanter för utseende af Riksdagens Justitieombudsman och hans efterträdare.

Svarades ja.